

๑๒ สิงหาคม วันผ้าไทยแห่งชาติ (National Thai Textile Day)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ทรงสืบสานพระราชประเพณีในด้านการแต่งพระองค์ด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ไทย มาตลอดรัชสมัยอันยาวนานในรัชกาลที่ ๙ โดยได้ทรงส่งเสริมการทอผ้าพื้นถิ่นของไทยทุกประเภทและในทุกจังหวัด ทรงแนะนำเพื่อพัฒนาคุณภาพและมีมือของชาวบ้านเพื่อให้มีรายได้เสริม นอกจากนี้ยังทรงรับซื้อผ้าทอพื้นถิ่น นำมาสนับสนุนให้นักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยออกแบบสร้างสรรค์เป็นชุดแต่งกายไทย ทรงสนับสนุนให้เพิ่มเติมคุณค่าด้วยการปักด้วยเส้นไหม หรือด้วยวัสดุสวยงามต่างๆ หรือให้ออกแบบผ้าทอพื้นถิ่นไทยให้เป็นชุดแต่งกายตามสมัยนิยมสำหรับใช้ในโอกาสต่างๆ ที่หลากหลาย อีกทั้งทรงส่งเสริมศิลปะด้านการออกแบบเครื่องอาภรณ์ประดับควบคู่ไปกับการส่งเสริมชุดแต่งกายไทยทั้งในโอกาสประเพณีนิยมและตามแฟชั่นสมัยใหม่ด้วย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ต่อวงการผลิตผ้าไทยและเสื้อผ้าอาภรณ์ไทยทุกประเภท ทุกระดับอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ส่งอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพ การทอผ้าพื้นถิ่นไทยต่อชุมชนที่ผลิตเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของไทย ตลอดจนวงการแฟชั่นไทยอย่างยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน

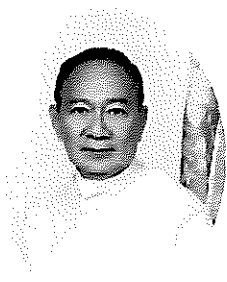
ดังนั้น พสกนิกรทุกหมู่เหล่าควรน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ และร่วมสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์ท่าน โดยประกาศให้วันที่ ๑๒ สิงหาคมของทุกปี เป็น "วันผ้าไทยแห่งชาติ" ซึ่งนอกจากจะเป็นการร่วมกันถวายพระราชเกียรติยศในด้านงานส่งเสริมศิลปาชีพของพระองค์แล้วยังเป็นการส่งเสริมให้กำลังใจแก่ช่างทอผ้าไทยและช่างหัตถศิลป์ด้านเครื่องแต่งกายไทยของชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ ตลอดจนวงการออกแบบเสื้อผ้าอาภรณ์ไทย และร่วมกันฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยตั้งแต่ระดับฐานรากไปจนถึงระดับการส่งออกสู่นานาชาติ

ในการประชุมคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ และในการประชุมคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เห็นชอบเสนอให้ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันผ้าไทยแห่งชาติ

นิยาม “ผ้าไทย”
โดย ความเห็นชอบของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
และคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

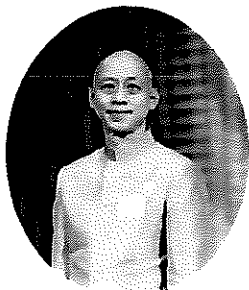
นิยาม “ผ้าไทย คือ ผ้าที่สร้างสรรค์ขึ้นจากมรดกภูมิปัญญาของไทยที่ได้รับการสืบทอดต่อยอดจากรุ่นสู่รุ่นปงบอก ถึงอัตลักษณ์ประจำถิ่นที่ผลิตขึ้นภายในประเทศโดยฝีมือคนไทย โดยใช้เทคนิค อาทิ การทอ จก ยก ชิด ล้วง ปัก มัดหมี่ มัดย้อม บาติก พิมพ์ โดยใช้เส้นใยธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ไหม ฝ้าย ใยกล้วย ใยสับปะรด ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น”

นิยาม “ผ้าไทย” ในทัศนะของศิลปินแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิ

นายธีระพันธ์ วรรณรัตน์
ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์
การออกแบบแฟชั่น ประจำปี ๒๕๖๒

ผ้าไทย เป็นสิ่งทอจากภูมิปัญญาของคนไทย มีลักษณะเด่นอยู่ที่ การมัดย้อม การทอ และลวดลายซึ่งมีลักษณะพิเศษของแต่ละภาค เส้นผ่าของ ผ้าไทย คือ มีความเป็นเอกลักษณ์ไทยและความเป็นสากล

นายมีชัย แต้สุจริยา
ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์
(ประณีตศิลป์-ทอผ้า) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ผ้าไทย เกิดจากการถักทอด้วยเส้นใยของไทยทั้งจากฝ้าย หม่อน นำมาปั่นและสาวจนเป็นเส้นฝ้าย ใยไหม โดยใช้สีสีย้อมจากพรรณไม้ ทั้งต้น ราก ดอก ใบ ธาตุจากดิน หิน น้ำ หรือรังของแมลง โดยใช้กระบวนการถักทอจากการใช้เครื่องมือ เครื่องไม้ ที่เป็นฝีมือเชิงช่างภูมิปัญญาไทย ของบรรพบุรุษ เกิดเป็นผ้าที่ให้เนื้อสัมผัสอันพิเศษเป็นเอกลักษณ์ ลวดลายแบบไทยๆ และถูกนำมาปรับ ประยุกต์เป็นลายไทยทันสมัยสวยงาม เส้นใยจากภูมิปัญญาไทยจึงถูกนำมาสรรสร้างใหม่ให้เป็นผ้าไทยอันสูงค่า ควรแก่การสืบสานเป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบไป

นายเผ่าทอง ทองเจือ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผ้าไทย

ผ้าไทย เป็นผ้าที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย โดยใช้เส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ไหม ป่าน หรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เป็นงานหัตถกรรม หรืออุตสาหกรรมทั้งดงาม มีมูลค่า บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น นับว่าเป็น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่แสดงถึง ความเป็นตัวตนของชุมชน ลวดลายต่าง ๆ บนผืนผ้า สื่อความหมาย ให้ทราบถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ ของแต่ละท้องถิ่น ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งแสดงถึง ความเป็นเอกลักษณ์ผ้าไทย ของคนไทยได้อย่างชัดเจน

นางสาววิตรี สุวรรณสถิตย์
อดีตเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก
และรองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผ้าไทย หมายถึง ผ้าทอมือหรือผ้าผลิตขึ้นในประเทศไทย โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่นั้น ๆ ผ้าไทยอาจจะหมายถึง สิ่งทอประเภทต่าง ๆ ที่ชาวบ้าน ใช้สอยในการนุ่งห่มและตกแต่งบ้านเรือนในชีวิตประจำวัน หรืออาจหมายถึง ผ้าที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีที่วิจิตรบรรจงที่ใช้ในโอกาสพิเศษหรือใช้ในพิธีกรรม ทั้งนี้ผ้าไทยอาจหมายรวมถึง เสื้อผ้าที่มีการออกแบบตกแต่งเพิ่มเติมด้วยลวดลายหรือเทคนิควิธีต่าง ๆ ตามสมัยนิยม เช่น ปักลายไทย การเขียนสี การเขียนลายทองลงบนผืนผ้า การเขียนเทียนและมัดย้อมเป็นผ้าบาติก ทั้งนี้ก็จะสะท้อนลวดลาย ความหมาย หรือสัญลักษณ์ในท้องถิ่นไทย

ผ้าไทยมักนิยมสวมใส่ใช้สอยร่วมกับเครื่องประดับหรืออาภรณ์ที่คนไทยสร้างสรรค์ที่มีในท้องถิ่นไทย เกิดเป็นถ้อยคำที่ใช้เรียกรวม ๆ ว่า "เสื้อผ้าอาภรณ์ไทย" ขึ้นตามประเพณีนิยมหรือตามสมัยนิยม เช่น เครื่องประดับที่ทำด้วยเงิน ทอง หรือมุก และอัญมณี

นายโกมล พานิชพันธ์
เจ้าของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โกมลผ้าโบราณ

ผ้าไทย คือ ผ้าที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยภูมิปัญญา ด้วยเทคนิคการทอ มัดหมี่ จก ยก ขิด บาติก ปัก พิมพ์ และอื่นๆ ตามแต่จะรังสรรค์จากหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยใช้วัสดุที่หลากหลาย เช่น ไหม ผ้าย เส้นใยธรรมชาติตามแต่พื้นถิ่น แม้กระทั่ง เส้นใยสังเคราะห์ตามยุคสมัย รวมถึงการบูรณาการของวัสดุเชื่อมโยงทั่วโลกมาผสมผสาน จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ที่ผลิตโดยฝีมือคนไทยในเขตของราชอาณาจักรไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย สมานชาติ
อาจารย์ประจำคณะศิลปประยุกต์และ สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี

ผ้าไทย คือ สิ่งทอที่ผลิตในประเทศไทย มีหลายรูปแบบและมีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่นในแต่ละภูมิภาค เป็นหนึ่งในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเภทสิ่งทอ เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่ตอบสนองการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ตั้งแต่เกิดจนตาย มีความงาม ที่หลากหลายทั้งเทคนิคสิ่งทอ ลวดลาย วัสดุเส้นใย และสีสันทันและยังเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางสังคมของ ผู้สวมใส่ นอกจากนี้ ลวดลายผ้ายังสะท้อนถึงมิติความหมายในประเพณีและวัฒนธรรม อุดมคติและการอุทิศตน เพื่อโลกนี้และโลกหน้า ความเชื่อด้านศาสนา สภาพสังคม รวมถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทั้งการเกี่ยวดอง เป็นเครือญาติ และการค้าขาย ผ้าไทยจึงเป็นสายใยแห่งภูมิปัญญาที่นำมาสู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย

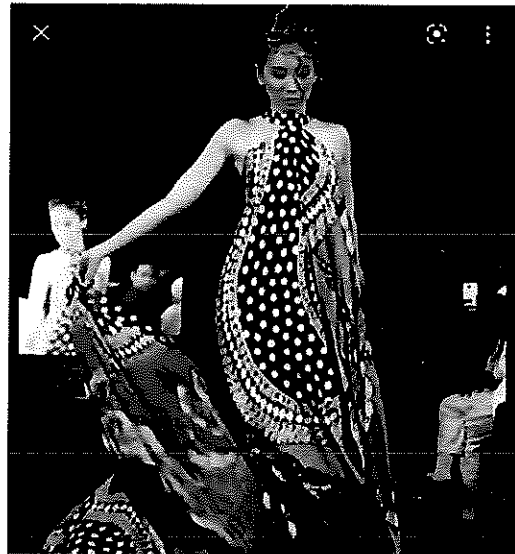
กรณีตัวอย่าง : วันผ้าแห่งชาติในต่างประเทศ

ประเทศอินโดนีเซีย

กำหนดวันที่ ๒ ตุลาคม ของทุกปี

เป็นวันบาติกแห่งชาติ (Indonesian National Batik Day)

รัฐบาลอินโดนีเซียมีมติเมื่อปี ๒๕๕๒ กำหนดให้วันที่ ๒ ตุลาคมของทุกปีเป็นวันผ้าบาติกแห่งชาติ โดยมีการจัดงานเฉลิมฉลองและจัดกิจกรรมรณรงค์การใช้ผ้าบาติก การออกร้าน แฟชั่น นิทรรศการ ฯลฯ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ ส่งเสริมการพัฒนาผ้าบาติกต่อยอดเป็นทุนวัฒนธรรม เพื่อให้บาติกเป็นหนึ่งใน Soft Power ที่สำคัญของชาติในการสร้างรายได้ กิจกรรมมีทั้งในเมืองหลวงและจังหวัดต่างๆ รวมทั้งในต่างประเทศ

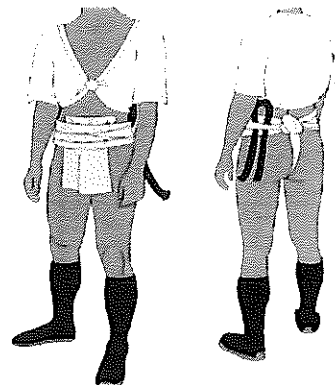
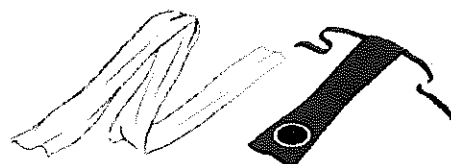

ประเทศญี่ปุ่น

กำหนดวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปี

เป็นวันฟุนโดชิ (Fundoshi) /วันผ้าเตี่ยว

สมาคมผ้าเตี่ยวญี่ปุ่น กำหนดให้วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นวันผ้าเตี่ยว โดย ผ้าเตี่ยว หรือ "ฟุนโดชิ" ถูกคิดค้นและใช้มาตั้งแต่สมัยเอโดะ ปัจจุบันผู้ชายนิยมนุ่งผ้าเตี่ยวในช่วงเทศกาลนี้ รับลมหนาว ตามศาลเจ้า ในบางพื้นที่มีการจัดเป็นเทศกาลใหญ่และมีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและส่งเสริมการสร้างรายได้จากภูมิปัญญาผ้าพื้นถิ่นนำรายได้เข้าสู่หลายจังหวัด อย่างมหาศาล อย่างเช่น "เทศกาลไซไดจิเอโย (Saidaiji Eyo) มีกลุ่มผู้ชายนุ่งผ้าเตี่ยวทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างประเทศนับหมื่นคนเข้าร่วมแย่งชิงท่อนไม้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "ไม้ศักดิ์สิทธิ์" และผู้ที่คว้าได้จะกลายเป็นฟูกุโอโตโกะหรือชายผู้โชคดี ซึ่งเชื่อว่าจะได้รับโชคลาภและความสุขตลอดทั้งปี

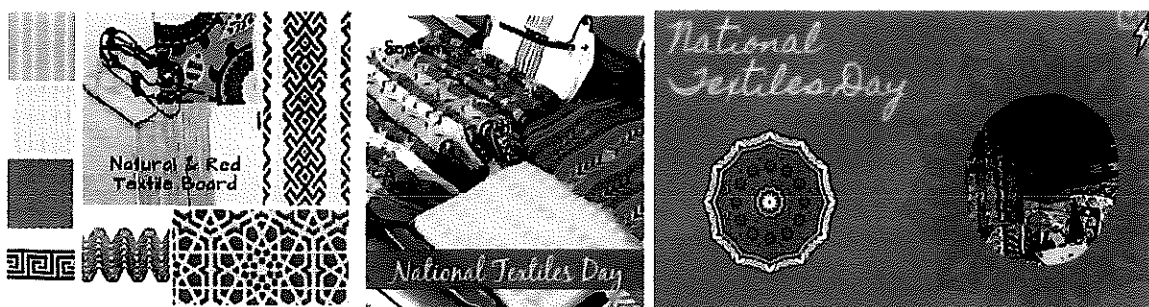

สาธารณรัฐจอร์เจีย

กำหนดวันที่ ๓ พฤษภาคม ของทุกปี

เป็นวันสิ่งทอแห่งชาติ (National Textile Day)

รัฐบาลสาธารณรัฐจอร์เจีย กำหนดให้วันที่ ๓ พฤษภาคมของทุกปี เป็นวันสิ่งทอแห่งชาติ (National Textile Day) เพื่อให้คนในชาติตระหนักถึงบทบาทสำคัญของสิ่งทอในชีวิตประจำวัน ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนสิ่งทอที่ผลิตมาจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ โดยส่งเสริมการผลิตเสื้อผ้า เครื่องนอ น พรม ผ้าใบ และสิ่งทออื่น ๆ ให้นำวัสดุเหลือใช้มารีไซเคิล ซึ่งอยู่บนฐานความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนกับทุกฝ่าย อีกทั้งรัฐบาลยังรณรงค์ให้คนในชาติได้ซื้อสิ่งทอที่ทำมาจากวัสดุรีไซเคิล ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมสิ่งทอที่สอดคล้องกับโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG Model) อีกด้วย

สาธารณรัฐสโลวัก

กำหนดวันที่ ๘ กันยายน ของทุกปี

เป็นวันเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน (Folk Costume Day)

สาธารณรัฐสโลวักมีมติเมื่อปี ๒๕๖๑ กำหนดให้วันที่ ๘ กันยายนของทุกปี เป็นงานวันเครื่องแต่งกายพื้นบ้าน (Folk costume Day) โดยมีการจัดกิจกรรมเพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติในรูปแบบของการสืบสานประเพณีพื้นเมือง ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแต่งกายพื้นบ้านและการเล่นดนตรีของวงดนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้งานวันเครื่องแต่งกายพื้นบ้านเป็นหนึ่งในประเพณีสำคัญที่จะดึงดูดรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาซื้อผ้าพื้นบ้านและมารับฟังวงดนตรีพื้นบ้าน

สาธารณรัฐสโลวีเนีย

กำหนดช่วงเดือนกันยายน ของทุกปี

เป็นวันมรดกเครื่องแต่งกายและเครื่องแต่งกายประจำชาติ

(Days of National Costumes and Clothing Heritage)

รัฐบาลสาธารณรัฐสโลวีเนีย เริ่มกำหนดให้ปี ๒๕๐๙ เป็นปีที่จัดงานวันเครื่องแต่งกายประจำชาติ เป็นครั้งแรกจนกระทั่ง ในปี ๒๕๒๙ ได้เปลี่ยนเป็นวันมรดกเครื่องแต่งกายและเครื่องแต่งกายประจำชาติ (Days of National Costumes and Clothing Heritage).จนถึงปัจจุบัน โดยมีการจัดกิจกรรมในลักษณะ ควบคู่ไปกับเทศกาลการเดินขบวนสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำชาติ และการแสดงของวงดนตรีพื้นเมือง ในกิจกรรมยามค่ำคืนแก่ชาวเมืองและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน วันสำคัญและเทศกาลนี้มีความสำคัญ ในมิติการท่องเที่ยวและการเสริมสร้างรายได้แก่ชาวเมืองเป็นอย่างมากจากผู้มาเยือนที่มีไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ คนทุกปี เป็นเวลากว่า ๕๐ ปีมาแล้ว

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

กำหนดวันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี

เป็นวันสิ่งทอแห่งชาติ (National Textile Day)

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ได้กำหนดให้วันที่ ๔ ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิ่งทอแห่งชาติ โดยมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นชาติการผลิตผ้าฝ้ายและผ้าลินินเป็นจำนวนมาก ทำให้บังกลาเทศเป็นหนึ่งในประเทศชั้นนำในการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มียอดส่งออกกว่าแสนล้านบาทต่อปี ทำให้มีสมาคมทางด้านผ้าถึง ๗ แห่ง ถือเป็นการส่งเสริมการสร้างงานสร้างรายได้แก่สตรีและชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการนำกระบวนการวิจัยและเทคโนโลยีการผลิต ช่วยลด ของเสียจากการผลิตและเป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

สำเนาถูกต้อง

(Signature)

(นางสาวสิริวิภา ขุนอม)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ